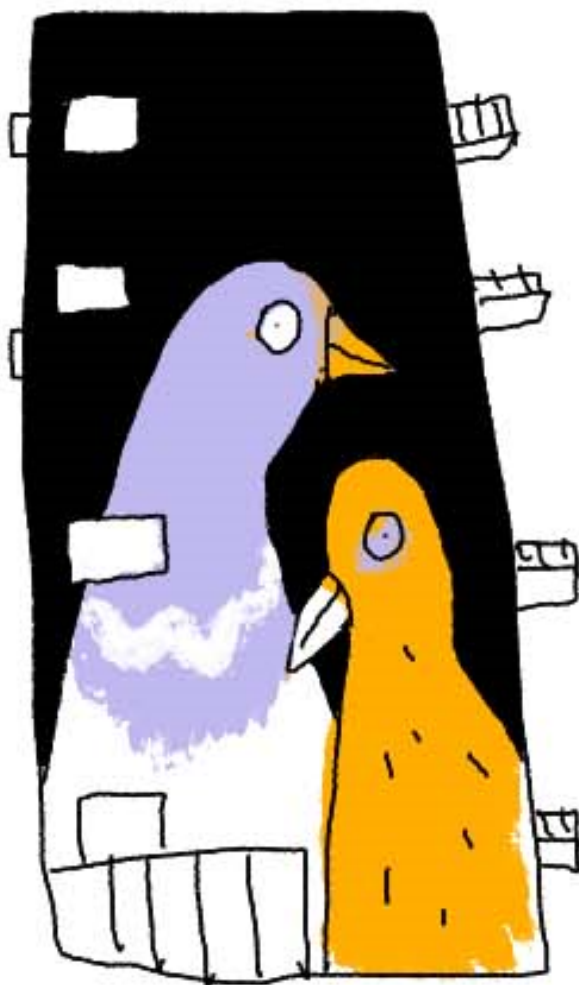

Kunst en Cultuur in gemeente Alphen aan den Rijn

Kunst en cultuur dragen zichtbaar bij aan geluk, talentontwikkeling en sociale verbinding

** Illustratie van Menah Wellen*

Leeswijzer

Het voorliggende document is onze visie met uitwerkingsplannen voor kunst- en cultuur 2021–2030. Dit is het vervolg op de visie ‘Kunst en Cultuur Verbindt’ die de 1^e fase wordt genoemd. De opbrengst uit het participatietraject 2019 en het amendement¹ van het CDA e.a. uit 2019 zijn in dit document verwerkt. Naast deze input zijn in 2020 en 2021 onder andere het Cultuurplatform KHABBAZ, de Cultuurmakelaar en individuele makers en culturele instellingen geraadpleegd en om advies gevraagd. Hun ideeën zijn getoetst aan het advies van de Raad voor Cultuur ‘Cultuur Dichtbij, dicht bij Cultuur’ en de visie sluit aan bij het Landelijk Bibliotheek Convenant (2020–2023). Ook zijn publicaties van de Boekmanstichting² geraadpleegd.

Deze visie bestaat uit twee delen. In het eerste, algemene deel, worden de visie en de hoofdlijnen geschetst waarlangs wij kunst en cultuur toekomstgericht willen ontwikkelen. Na het voorwoord van Erik van Zuylen, wethouder Kunst & Cultuur en Cultureel Erfgoed, volgt de inleiding. Voor de snelle lezers is een beknopte samenvatting geschreven (*volgt in definitieve versie*) en vanaf hoofdstuk vier gaan wij in op de vraag wat wij in de komende tien jaar met Kunst & Cultuur willen bereiken. De introductie van een nieuw financieringsmodel voor de inrichting van de subsidieaanvragen en verantwoordingen en de concreet te maken stappen sluiten dit deel af. Daarna volgt vanaf hoofdstuk 5 het meer inhoudelijke deel. Per kunstdiscipline geven wij aan hoe wij onze visie willen uitrollen. De inhoudelijke hoofdstukken zijn alfabetisch gerangschikt. Dit deel sluiten wij af met onze kijk op het cultureel–maatschappelijk vastgoed en de financiële paragraaf.

De herijkte uitvoeringsagenda van Cultuurplatform KHABBAZ is als bijlage 1 bijgevoegd (*volgt na participatieronde*). Deze uitvoeringsagenda geeft een overzicht van de lopende en komende ontwikkelingen en activiteiten en de prioritering daarvan door het platform en de Cultuurmakelaar. Daarnaast zijn diverse documenten toegevoegd die het lezen waard zijn en die als input zijn gebruikt om deze cultuurvisie tot stand te brengen. Een aparte vermelding verdient de input van de kinderraad en de bijeenkomsten in het kader van jongerenparticipatie. Wij hebben deze verslagen als bijlagen toegevoegd om ook de kleur van de jeugd mee te geven. Al deze inzichten en adviezen hebben samen geleid tot dit voorliggende document.

¹ Ondertekend door de fracties van CDA, GroenLinks, Nieuw Elan, D66, WKB en SGP december 2019 waarin de raad zich heeft uitgesproken voor aanvullingen en aanscherpingen van de eerste fase op ‘erfgoed en immateriële erfgoed’, musea, poppodia, theaters, het bibliotheekwezen en de huisvesting van culturele organisaties)

² Onafhankelijk kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid in Nederland.

Inhoud

Leeswijzer	2
1. Voorwoord	4
2. Samenvatting	6
3. Inleiding	6
4. Integraal beleid	7
5. Wat willen we bereiken?	9
5.1 Wat is al uitgevoerd?	9
5.2 Waar staan wij nu?	10
5.3 Kunst- en cultuurparticipatie – <i>de rode draad</i>	10
5.4 Aansluiting bij het landelijk beleid	12
5.5 Inzet voor specifieke doelgroepen	13
5.6 Introductie van een financieringsmodel	13
5.7 Wat gaan we doen?	14
6. Inzet per kunstdiscipline	17
6.1 Beeldende kunst	17
6.2 Cultureel erfgoed	19
6.3 Van film naar beeldcultuur	20
6.4 Letteren: wetenschap, educatie en vermaak	21
6.5 Musea	23
6.6 Muziek	24
6.7 Podiumkunsten (Theater)	30
6.8 Financiële paragraaf	31

1. Voorwoord

Wat zou een wereld zijn zonder muziek, schilderijen, toneel en boeken? Kunst en cultuur kleurt ons leven. Het intrigerende van cultuur is dat het voor iedereen iets anders betekent. Jij kunt intens gelukkig worden bij het horen van dat ene liedje omdat dit jou terugbrengt naar je trouwdag. Terwijl datzelfde liedje voor een ander juist gelinkt is aan het verlies van een dierbare en daarmee verdriet oproept of juist troost. Ook diegenen die kunst creëren hebben heel verschillende drijfveren. Voor de ene is het een leuke hobby, voor de ander een manier om te gaan met persoonlijke ervaringen en voor een derde een manier om uit te blinken en te streven naar perfectie (of een mix van alle drie uiteraard).

Naast de persoonlijke ervaring zijn kunst en cultuur juist een verbindende factor. We gaan samen naar een museum om de indrukken die een schilderij of beeld op ons maakt te vergelijken en om een ervaring te delen. We genieten samen van een klassiek concert, of gaan uit ons dak bij een dansfeest. Ook voor veel artiesten ontstaat kunst als samenspel, in een rockband of koor, maar ook als gemeenschap van kunstenaars en schrijvers.

Kunst en cultuur bouwen per definitie voort op traditie. In nieuwe popliedjes herkennen we oude melodieën uit de rijke klassieke geschiedenis, die deels weer zijn gebaseerd op nog weer oudere volksmuziek. Ook beeldend kunstenaars bouwen bewust en onbewust voort op klassieke schilderijen, of juist moderne kunststromingen als dada of art nouveau. Aan de andere kant is elk nieuw kunstwerk dat wordt gecreëerd of elk concert dat wordt opgevoerd weer iets nieuws, een unieke creatie.

Een ander bijzonder kenmerk van kunst en cultuur is haar verbondenheid met tijd en plaats. Als je wakker wordt heb je misschien minder behoefte aan een metal-concert, terwijl je daar op zaterdagavond intens van kunt genieten. Een klassiek concert in een mooie kerk of concertzaal is een hele andere ervaring dan in een kantoorpand. Een schilderij van Rembrandt past perfect in een monumentaal pand, terwijl moderne kunst weer goed samenvalt met een meer industriële omgeving. Ambiance biedt een belangrijke meerwaarde, op basis van het gevoel dat een cultuuruiting oproept.

Maar wat betekent dit nu voor Alphen aan den Rijn? Als Gemeente willen we cultuur in al haar diversiteit omarmen. Dat betekent ruimte voor individu en groep, voor muziek, literatuur en kunst, voor een rijkheid aan stijlen en genres. Daarbij bieden we een plek voor traditie, zoals onze muziekverenigingen die soms al tientallen jaren bestaan, maar juist ook voor nieuwe initiatieven en stijlen. En we kijken heel goed naar de meerwaarde van de plekken en locaties die onze Gemeente te bieden heeft.

Daarbij komt vanzelf de vraag op: wat maakt onze gemeente uniek? Hoe is cultuur in Alphen aan den Rijn anders dan in Zutphen, Alkmaar of Zoetermeer? Ook deze vraag zal door eenieder verschillend beantwoord worden en dat is ook helemaal niet erg. Om hier toch wat over te zeggen: wat mij betreft hebben we veel om trots op te zijn. De Rijksmonumenten Parkvilla, het Flora Theater en de oude raadhuisen van Alphen aan den Rijn en Boskoop geven een schitterende culturele ambiance. Daar komen moderne panden als de nieuwe bibliotheek en Castellum bij. Ook het festivalterrein naast de Zegerplas is een perfecte plek voor muziek en beleving. De Werf heeft de potentie om uit te groeien tot een volwaardige broedplaats voor kunstenaars en andere creatieven. Met de Cultuurmakelaar en cultuurplatform KHABBAZ hebben we de mogelijkheid om deze plekken optimaal te benutten als ons land na de COVID-19 pandemie weer open kan. Als we daarbij de vele initiatiefnemers voor festivals, optredens en andere culturele evenementen de ruimte geven en ondersteunen dan gaat onze gemeente bruisen als nooit tevoren!

Erik van Zuylen, o.a. wethouder kunst- en cultuur & cultureel erfgoed

2. Samenvatting

Volgt na participatieronde.

Kunst en cultuur dragen zichtbaar bij aan geluk, talentontwikkeling en sociale verbinding

3. Inleiding

De trots na je eerste gitaarsolo, de lach die door een zaal buldert, de troost van een mooi boek, de verwondering bij een verrassende muurschildering en samen lekker uit je dak op vette beats. Of je nu iets leert, maakt of beleeft, kunst & cultuur inspireert, troost, ontwikkelt en vermaakt ons. Kunst & cultuur biedt mogelijkheden tot zelfreflectie, ontspanning, samenwerking, nieuwe inzichten, kennis en nog veel meer.

Het is hierdoor onmogelijk om het begrip “Kunst & Cultuur” eenduidig te definiëren en recht te doen aan haar veelvormigheid. Daarom is in deze visie gebruik gemaakt van de indeling van de Boekmanstichting en is kunst ingedeeld in zeven kunstdisciplines. Dit zijn Beeldende Kunst, Erfgoed, Film, Letteren, Musea, Muziek en Podiumkunsten. Binnen de disciplines bestaat een vanzelfsprekende verbinding met onze samenleving, onze cultuur. Alles wat wij, de samenleving, ontwikkelen is daar onderdeel van. Taal, tradities, ambachten, kunst, geschiedenis enzovoort.

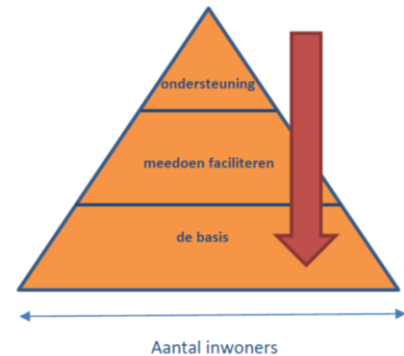
De kunst en cultuurvisie geeft antwoord op de volgende vragen: Wat is onze missie? Hoe staan we er in de gemeente Alphen aan den Rijn over tien jaar voor op het gebied van kunst en cultuur? Wat gebeurt er nu al binnen de zeven kunstdisciplines? Waar zien wij een behoefte, nu en in de toekomst? En hoe verbinden wij dit alles om tot een volwaardig en duurzaam aanbod te komen?

Om tot antwoorden op deze vragen te komen is geïnventariseerd welk aanbod en faciliteiten onze gemeente al biedt en waar vormen van cultuurparticipatie en –educatie nu worden aangeboden. Vervolgens is samen met deze partijen en aanbieders gekeken waar wij ontwikkeling zien of ontwikkeling wordt gewenst en welke hiaten in de komende jaren moeten worden opgevuld. De afwegingen worden niet alleen gemaakt binnen de kaders van deze visie, maar ook in afstemming met de kaders van de aanpalende domeinen zoals het brede Sociaal Domein (vooral Preventie), de Leefomgeving en het Wijken en Kernen beleid.

4. Integraal beleid

Sociaal Domein

Kunst en cultuur vormen binnen onze gemeente een wezenlijk onderdeel van het Sociaal Domein. Niet alleen zijn zij van intrinsiek belang voor de ontwikkeling en het welbevinden van de inwoners van Alphen aan den Rijn, ook vormen zij een belangrijke pijler op het gebied van Preventie. In de piramide uit ‘‘Beter voor Elkaar³’ vormen basisvoorzieningen als sport en kunst en cultuur het fundament van de Alphenese samenleving. Investeren in deze basis loont en voorkomt mede dat inwoners vaker en sneller een beroep moeten doen op faciliteiten op het gebied van preventie en ondersteuning (maatwerk/zorg).

In het gemeentelijk uitvoeringsprogramma ‘Groene Stad met Lef⁴’ staat partnerschap voorop. Uitgangspunt is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen gemeente, organisaties en inwoners op een uitnodigende en faciliterende manier. Door op basis van kennis samen te leren en te proberen, komen we tot vernieuwing en verbetering. Dit uitgangspunt past goed bij de culturele sector. In ons toekomstbeeld bereiken wij met kunst en cultuur alle inwoners.

Educatie en talentontwikkeling

In de afgelopen jaren is educatie en talentontwikkeling binnen het sociaal domein, vooral als preventieve voorziening, steeds belangrijker geworden. Bijvoorbeeld met het thema ‘een leven lang leren’ voor jong en oud en het in stand houden van de belangrijke verbinding met Preventie (voorschoolse Educatie –> o.a. leesbevordering en het ondersteunen van ouders), en het Wijken en Kernen beleid. De gemeente Alphen aan den Rijn zet die lijn ook binnen de kunst- en cultuursector door.

Daarnaast neemt een groot aantal scholen in de stad Alphen aan den Rijn deel aan het kunstmenu, georganiseerd door Stichting Cultuurpalet. Cultuurpalet werkt nauw samen met de werkgroep educatie van het basisonderwijs, met de cultuurcoördinatoren van de deelnemende scholen, met de gemeente Alphen aan den Rijn, met cultuurcentrum Parkvilla en Theater Castellum en met veel andere Alphenese culturele organisaties. Ook voor Boskoop onderzoeken we samen met de scholen de mogelijkheden voor een jaarlijks terugkerend kunstmenu. Parkvilla is verantwoordelijk voor de uitvoering van Cultuureducatie met Kwaliteit. Voor het eerst wordt binnen dit project het primair onderwijs verbonden aan het voortgezet onderwijs door kunst-educatieve projecten in co-creatie te ontwikkelen en uit te voeren.

³ Beleidsnota Sociaal Domein.

⁴ Coalitieakkoord

Cultuurcoaches

Vanuit preventie werken ook een aantal cultuurcoaches aan het verstevigen, verbeteren en vergroten van de basisinfrastructuur in onze wijken en kernen. Hiermee neemt de druk op Wmo-voorzieningen en Jeugdhulp als het goed is af. De cultuurcoaches zetten zich in om inwoners zo vitaal en gezond mogelijk te laten zijn. In samenwerking met de Cultuurmakelaar krijgt deze doelgroep passend aanbod en toegang om kunst te beleven, kunst te maken en zichzelf creatief te uiten.

Economisch Domein

De culturele en creatieve sector draagt ook direct bij aan de gemeentelijke economie in de vorm van toegevoegde waarde en werkgelegenheid. De aanwezigheid van culturele voorzieningen draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven in Alphen aan den Rijn en omstreken. Dat laatste heeft weer een aantrekkingskracht op talentvolle medewerkers in andere sectoren wat gevolgen kan hebben voor het woon- en leefklimaat⁵. Daarnaast is de creatieve sector een broedplaats voor ideeën en zijn ontwikkelde concepten vaak een katalysator voor innovatie in andere sectoren⁶. Ondernemers in het centrum van Alphen aan den Rijn profiteren van het feit dat bezoekers van het theater voor of na de voorstelling de plaatselijke horeca bezoeken en gebruik maken van openbaar vervoer of parkeerfaciliteiten. ‘Tijdelijke’ vestiging of presentaties van kunstenaars zorgen voor een toegenomen aantrekkingskracht en meer aanloop in onze winkelstraten die onder druk staan. Een win-win situatie voor zowel de ondernemers als voor de cultuursector.

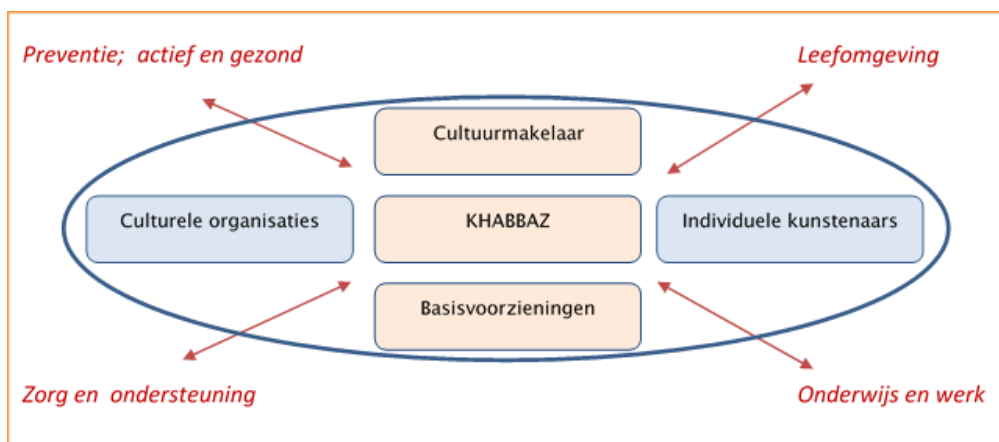
⁵ G. Marlet –Atlas van de Gemeenten (2019?)/ ‘de aantrekkelijke stad’ (2010)

⁶ o.a. Simone Ritter, RU (2017) en Mirjam Koehorst (Phd, UvT, 2020)

5. Wat willen we bereiken?

In 2030, of zoveel eerder als mogelijk is, vraagt niemand in de gemeente Alphen aan den Rijn zich meer af of het behouden en ondersteunen van kunst en cultuur belangrijk is én is deelnemen aan culturele activiteiten de normaalste zaak van de wereld. Dat is onze missie.

Om dit waar te maken is het noodzakelijk om de kunst- en cultuursector en het aanbod van culturele voorzieningen in onze 100.000+ gemeente een stevige plek te geven. Wij zetten in op een stevige basis die wordt gedragen door onze basisvoorzieningen⁷. Die basis vormt samen met de leden van Cultuurplatform KHABBAZ en de Cultuurmakelaar de kern, het fundament voor kunst en cultuur. Ook de culturele organisaties die niet deelnemen aan het cultuurplatform en de individuele kunstenaars spelen natuurlijk een rol. Dit is hieronder schematisch weergegeven.

Plek van Kunst & Cultuur binnen onze samenleving

5.1 Wat is al uitgevoerd?

Na de vaststelling van de Cultuurvisie 1e fase en de gemeentelijke uitvoeringsagenda, is allereerst een Cultuurmakelaar aangesteld met als belangrijkste taak het aanspreekpunt te zijn voor iedereen binnen de kunst- en cultuursector. Dit met oog voor de kleinere organisaties en initiatieven van inwoners in de wijken en kernen. De Cultuurmakelaar heeft een onafhankelijke positie en rol gekregen en adviseert de gemeente als het gaat om visievorming en ontwikkeling. Ook in de uitvoering van punten uit de cultuuragenda (verbinden, initiëren en uitwerken, waar nodig advisering) en de uitwerking van deze 2e fase speelt zij een rol. Daarnaast is zij een verbindende schakel, tussen Kunst & Cultuur en Preventie en denkt in die hoedanigheid mee over o.a. de inzet van de Cultuurcoaches⁸.

Een tweede stap is de succesvolle oprichting van het Cultuurplatform KHABBAZ⁹ met als tastbaar resultaat de nieuwe website en online-bijeenkomsten over diverse thema's. Deze zijn in nauwe samenwerking met de basisvoorzieningen, culturele organisaties, individuele kunstenaars, betrokken inwoners en de gemeente tot stand gekomen.

⁷ Bibliotheek Rijn en Venen, Castellum B.V., Cultuurpalet, Nieuwe Muziekschool Alphen en Parkvilla

⁸ Zie 3.1. paragraaf cultuurcoaches

⁹ Koudekerk, Hazerswoude, Aarlanderveen, Benthuisen, Boskoop, Alphen en Zwammerdam

Het doel om hier een stevig cultureel netwerk van te maken met een flexibel, afgestemd en passend activiteiten aanbod voor onze inwoners wordt nu vormgegeven.

In de gemeentelijke uitvoeringsagenda van fase 1 stond ook de advisering op het gebied van vastgoed benoemd. Inmiddels is op dat gebied al veel bereikt, maar er liggen ook nog vraagstukken. Bereikt zijn de realisatie van goed onderhouden multifunctionele accommodaties (MFA's), ondersteuning van de beheerstichting Parkvilla en het grote investeringsplan voor het theaterpand Castellum. Ook is er een nieuw pand aan de Aarkade ontwikkeld, waarin onder andere de bibliotheek is gehuisvest. Het Oude Raadhuis in Boskoop is verbouwd én is er op dit moment sprake van het ontwikkelen van een nieuwe bestemming voor het Oude Raadhuis in Alphen aan den Rijn. In de komende jaren heeft dit vastgoed onze blijvende aandacht.

5.2 Waar staan wij nu?

De gemeente Alphen aan den Rijn kent in alle kernen een cultureel leven en kunstenaar aanbod. Dit aanbod is divers en verschilt per kern. Er zijn exposities, poëzieavonden, een volwaardig theateraanbod, vier zelfstandige bibliotheekvestigingen, bioscopen met filmaanbod, concerten op verschillende podia, kunsteducatie via scholen en cursussen op allerlei gebied, meerdere muziekscholen en veel cultureel erfgoed. Er zijn muzikanten, beeldend kunstenaars, graffiti-artisten en dansscholen met bijzondere talenten. Ook zijn er zo'n 200 kunstwerken in de openbare ruimte.

In omvang is de gemeente Alphen aan den Rijn de 23ste gemeente van Nederland. Ook op de woon-aantrekkelijkheidsindex staan we in de Atlas der Gemeenten op de 23ste plaats. Op de regionale Cultuurindex echter, staat Alphen aan den Rijn een stuk lager, namelijk pas op plaats 47. Dit betekent dat de omvang van de gemeente en de omvang van de culturele voorzieningen uit de pas lopen. Dit willen wij veranderen. Doel van deze visie is randvoorwaarden te scheppen, waarbinnen Alphen aan den Rijn kan groeien naar een culturele positie die past bij de omvang van onze gemeente.

Op dit moment heeft Alphen aan den Rijn geen uitgesproken eigen culturele identiteit. Het is niet de stad van bijvoorbeeld muziek of beeldende kunst. Naast het verbeteren en toekomstbestendig maken van de culturele faciliteiten willen wij in de komende jaren ontdekken of wij zo'n uitgesproken identiteit kunnen ontwikkelen. Hierbij betrekken we inwoners, jong en oud, makers en culturele instellingen.

5.3 Kunst- en cultuurparticipatie – *de rode draad*

Binnen kunst en cultuur onderscheidt onder andere de Boekmanstichting grofweg zeven kunstdisciplines, te weten: beeldende kunst, cultureel erfgoed, film, letteren, musea, muziek en podiumkunsten. Deze indeling is niet zo eenduidig als het lijkt, want de culturele sector is bij uitstek wars van 'hokjes-denken' en veel kunstvormen raken aan meerdere disciplines. Zo vallen audiovisuele installaties soms onder beeldende kunst maar vaak ook onder film en klinkt muziek niet alleen op allerlei zenders en digitale kanalen maar behoort het ook tot de podiumkunsten. Om enigszins te kunnen ordenen, inventariseren, hiaten te kunnen ontdekken én keuzes te maken, hebben wij als kapstok wel van deze indeling in disciplines

gebruik gemaakt (zie hoofdstuk 6). Binnen elke kunstdiscipline onderscheiden we drie vormen van cultuurparticipatie, namelijk educatie, actieve participatie en passieve participatie.

Hiermee wordt het volgende bedoeld:

1. Onder educatie en talentontwikkeling verstaan we het onder de knie krijgen van een kunstvorm, bijvoorbeeld het leren bespelen van een instrument, tekenles, dans- en muziekonderwijs.
2. Actieve participatie is het beoefenen van een kunstvorm, bijvoorbeeld het zelf maken van een musical of schilderij. Dit gebeurt zowel op amateurniveau, zoals binnen culturele verenigingen en amateurbands als door professionele makers als acteurs, schrijvers en beeldend kunstenaars.
3. Passieve participatie is het ervaren, bekijken of beluisteren van kunst die een ander maakt, zoals een bezoek aan een tentoonstelling, een musical of het lezen van een boek. Aanbod op amateurniveau is meestal lokaal of regionaal, professioneel aanbod voornamelijk nationaal of zelfs internationaal.

In hoofdstuk 5 wordt per kunstdiscipline ingegaan op de vormen van kunst- en cultuurparticipatie die in onze gemeente te vinden zijn. Kunst- en cultuurparticipatie is namelijk de rode draad binnen de ontwikkeling van kunst- en cultuur in onze gemeente. De mate waarin inwoners, binnen alle groepen van onze samenleving meedoen, deel gaan nemen en daar de vruchten van plukken, bepaalt tenslotte of wij slagen in onze missie.

5.4 Aansluiting bij het landelijk beleid

De keten van 'een leven lang leren' is ook een pijler van het landelijk beleid, gericht op (preventieve) talentontwikkeling van jong en oud. Het Rijk stelt in dat kader, dat cultuureducatie en cultuurparticipatie belangrijk zijn en heeft hiervoor gelabelde subsidies beschikbaar gesteld. Daarnaast krijgen Provincies en Gemeenten steeds meer middelen om de organisaties in de kunst- en cultuursector te ondersteunen binnen deze kaders. Ook het Cultuurconvenant 2021 – 2024 dat heel recent is getekend tussen Holland Rijnland (vertegenwoordigd door Leiden) en het ministerie van OCW is daar een bewijs van (gericht op de uitvoering van Cultuur met Kwaliteit). Voor de oudere jeugd is er een Cultuurkaart en een Cultureel Jongeren Paspoort. Buiten de schoolomgeving wordt via het Jeugdcultuurfonds deelname aan toneellessen, muzieklessen of creatieve cursussen gestimuleerd. Maar ook op oudere leeftijd is het van belang betrokken te zijn en blijven bij onze maatschappij. Een aantrekkelijk en passend aanbod voor alle inwoners zorgt voor brede (cultuur)participatie in onze gemeente.

Binnen onze subsidiekaders heeft de gemeente te maken met landelijke voorschriften. Zo zullen onze basisvoorzieningen en het aanbod van culturele organisaties oog moeten hebben voor inclusie en diversiteit (introduktie van de CodeDI¹⁰) en dragen wij zorg voor toetsing aan bijvoorbeeld de wet Markt en Overheid. Voor de grotere organisaties gaan wij ook toetsen aan de Governance Code Cultuur om goed bestuur en toezicht te waarborgen.

¹⁰ Code Diversiteit en Inclusie

Daarnaast willen we aansluiten bij de landelijke Fair Practice Code, waarin een eerlijke betaling van culturele makers een voorwaarde is.

5.5 Inzet voor specifieke doelgroepen

Wij zetten ons in om inwoners te bewegen actief deel te nemen aan het culturele leven in de gemeente. Dit vereist een passend aanbod dat aansluit bij zoveel mogelijk groepen. Dit is ook een speerpunt binnen de preventieagenda en samenwerking en afstemming is zeer gewenst. Zeker om onze culturele middelen zo bewust mogelijk in te zetten en ten goede te laten komen aan zoveel mogelijk kunst en cultuur voor Alphen aan den Rijn.

Participatie doelgroep minima

Het is belangrijk dat ook mensen met een minimaal inkomen kunnen meedoen met culturele activiteiten en een inspirerende avond of dag hebben. Voor deze groep wordt een plan gemaakt om binnen de wettelijke, juridische kaders, toch iets extra's te kunnen doen. Wij denken bijvoorbeeld aan een 'kunst- en cultuurfonds 27+' (werktitel) om inwoners uit de hele gemeente Alphen aan den Rijn van 27 jaar en ouder culturele activiteiten aan te bieden.

5.6 Introductie van een financieringsmodel

Culturele activiteiten worden op verschillende locaties in de gemeente en haar kernen georganiseerd. Om deze activiteiten mogelijk te maken verstrekken wij onder andere subsidies en hebben wij een aantal culturele panden in eigendom. Dit zijn onder andere de bibliotheekvestigingen, Castellum, Max, The Cube en de Oude Raadhuizen in Alphen en Boskoop. Ook binnen de MFA's vinden culturele activiteiten plaats. Parkvilla is geen gemeentelijk eigendom. Wel wordt dit pand ingezet voor cultuureducatie en de stichting Parkvilla ontvangt subsidie voor haar culturele educatie-activiteiten.

Het subsidiëren van culturele activiteiten is noodzakelijk om deze zo belangrijke sector te laten blijven bestaan. Om draagvlak voor een stevige basis te ontwikkelen is het belangrijk een transparant en gelijkwaardig inzicht te hebben. Alle basisvoorzieningen hebben tenslotte op hoofdlijnen dezelfde soort kosten.

In de toekomst willen wij de kosten transparanter en vooral gelijkwaardig kunnen toetsen. Vaak is nu niet precies helder wat aan welk onderdeel besteed wordt, met andere woorden; hoeveel de basisvoorziening (waaronder huisvesting) kost, welk deel daadwerkelijk naar de beoogde kernactiviteiten gaat en welke activiteiten er nog meer van (moeten) worden bekostigd. Op basis van deze inzichten kunnen inhoudelijke keuzes beter gemaakt worden.

Het financieringsmodel draait om het meten van de waarde van de activiteiten tegenover de kosten en opbrengsten van deze activiteiten. Dit vraagt om de volgende inzichten:

1. Inzicht in de culturele subsidies naar wie en waarvoor
2. Inzicht in kosten en huuropbrengsten van de gemeentelijke culturele panden (structureel en incidenteel)
3. Inzicht in de kosten van de basisvoorziening per culturele organisatie
4. Inzicht in de activiteitensubsidie per culturele organisatie

5. Inzicht in de eventuele extra activiteiten en bijbehorende inkomsten per culturele organisatie

De punten 1 en 2 komen uit de gemeentelijke financiële gegevens. De punten 3 t/m 5 bepalen mede hoeveel een organisatie naast de eigen middelen en inkomsten aan subsidie nodig heeft. Deze punten worden duidelijk uit de subsidieaanvragen die ingediend wordt.

Om te komen tot een financiële vergelijking op hoofdlijnen gaan wij gebruik maken van een financieringsmodel dat gebaseerd is op het iglomodel, zoals ontwikkeld door adviesbureau Berenschot. In meerdere gemeenten wordt dit model, of een afgeleide daarvan, gebruikt voor het vaststellen van de culturele subsidies.

In het kort werkt dit als volgt:

- In eerste instantie wordt gekeken wat de kosten van de basisvoorziening zijn. Dit zijn alle kosten, die een organisatie heeft om klaar te kunnen staan voor het uitvoeren van één 'culturele' activiteit.
Onder deze kosten vallen alle huisvestingskosten incl. leveringscontracten, ICT, beheerskosten en kosten voor de benodigde kennis om een voorziening te laten functioneren. Dit zijn niet beïnvloedbare kosten en nodig om de voorziening operationeel te hebben.
- Om vervolgens activiteiten te organiseren heeft de organisatie inkomsten nodig. Deze komen van deelnemers of bezoekers en subsidies of fondsen. Meestal worden deze toegekend als zogenaamde activiteitsubsidie.
- Tot slot kan een organisatie ook andere (commerciële) activiteiten organiseren om te zorgen dat er minder activiteitsubsidie nodig is. Denk hierbij aan commerciële verhuur/horeca etc.

Dit model wordt samen met het subsidiekader kunst- en cultuur geïntroduceerd. Stap voor stap zullen wij de basisvoorzieningen vragen hun subsidieaanvraag, dus ook het deel van de begroting waarop de subsidieaanvraag betrekking heeft, op deze manier in te richten. Wij streven naar een volledige omslag met de subsidieaanvraag voor 2023. Uit de financiële paragraaf in deze visie wordt duidelijk dat de subsidiemiddelen schaars blijven. Er is weinig ruimte voor het uitbreiden van het aanbod. Heldere inzichten helpen bij het inzetten van de juiste middelen voor het juiste doel.

5.7 Wat gaan we doen?

Wij willen als gemeente faciliteren en ondersteunen, als dat echt nodig is. Eigen kracht staat hoog in het vaandel. Maar, door alle bezuinigingen in de afgelopen jaren is er wel een extra financiële injectie nodig om innovatie, ontwikkeling en achterstallig onderhoud te laten plaatsvinden. Het stimuleren van samenwerking, kennisdeling en de inzet van gemeentelijk vastgoed is noodzakelijk. De kunst en cultuursector zal zich daarnaast van de coronapandemie moeten kunnen herstellen wat ook tijd kost. De inwoners moeten weer vertrouwen krijgen in het bezoeken van voorstellingen, lessen en exposities en meedoen aan activiteiten. Per participatievorm maken wij keuzes en bepalen wij eventuele speerpunten. Doel is dat daarop de andere initiatieven en activiteiten binnen die discipline meeliften.

Zo willen wij op weg naar een stevige sector die zichtbaar en actief onderdeel is van onze samenleving.

Educatie en talentontwikkeling

Focus van deze participatievorm ligt bij de jeugd en de jongere Alphenaren. Wij ondersteunen binnen alle kunstdisciplines het educatieve aanbod door middel van voorwaarden in het subsidiekader. Wij willen dit aanbod vraaggericht ontwikkelen. Dit betekent ook ophalen waar de behoefte ligt. Dit kan onder andere in samenwerking met de maatschappelijke organisaties en de gemeentelijke subsidieontvangers binnen Preventie en Wijken en Kernen. Voor de doelgroep 'ouderen' richt deze participatievorm zich op een leven lang leren, en op de uitwisseling van kennis en ervaring. Uitgangspunt voor alle doelgroepen blijft dat het aanbod uitdagend is en bijdraagt aan de ontwikkeling van iedereen die hier voor openstaat.

Actieve participatie

Dit draait om het zelf beoefenen van een kunstdiscipline, zoals muziek maken, dansen, schilderen enzovoort. Gesubsidieerd en niet gesubsidieerd aanbod bestaan naast elkaar. Er is vooral behoefte aan geschikte locaties, bijvoorbeeld oefenruimtes om samen muziek te kunnen maken (bands, koren etc.) en vraag naar (wissel)ateliers om beeldende kunst te maken en elkaar onderling te stimuleren. Een goede inventarisatie van ruimtes binnen de gemeente zal al een gedeelte van dit probleem oplossen. Daarnaast willen wij door middel van een (pop-up) broedplaats en nieuwe atelierruimte voor beeldend kunstenaars meer mogelijkheden creëren.

Passieve participatie

De mogelijkheden om te beleven, beluisteren, te ruiken, voelen, ervaren en ontdekken zijn in principe eindeloos. Bij passieve participatie geniet je van wat een ander maakt. Ook deze participatievorm kent gesubsidieerd en niet gesubsidieerd aanbod. Onze focus ligt op een breed divers aanbod met voor elk wat wils, aangeboden vanuit de eigen kracht van de individuele organisaties (kernactiviteiten). Dit totale aanbod is goed op elkaar afgestemd. Hiervoor is het belangrijk dat er wordt samengewerkt en dat de organisaties toekomstgericht zijn. Dit brede aanbod moet flexibel zijn en meegaan met trends. Dus ook voor bijvoorbeeld jongere inwoners is er een goed en aansprekend aanbod.

Voor de korte termijn gaan wij inzetten op onderstaande punten en resultaten.

De effecten zullen vanaf 2022 gemeten en gemonitord worden. Dit betekent eind 2021 een nulmeting. In 2025 vindt een brede evaluatie plaats.

1. Cultuur draagt bij aan ontwikkeling en ontplooiing van inwoners, conform het thema 'een leven lang leren'. Dit thema wordt opgenomen in het subsidiekader.
2. Via de grote en kleine subsidierelaties sturen wij op inwonersparticipatie, inclusie en diversiteit (CodeDI). Wij meten en monitoren dat aan de hand van de nulmeting en evaluatie in 2025.
3. De vijf grotere culturele instellingen¹¹ versterken hun kernkwaliteiten en positioneren zich professioneel als basisvoorziening binnen kunst en cultuur.

¹¹ Bibliotheek, Cultuurpalet, Nieuwe Muziekschool Alphen, Parkvilla en Theater Castellum.

Zij stellen kennis en expertise beschikbaar aan het culturele en maatschappelijke veld en werken samen door een bundeling van krachten. Per organisatie worden afspraken gemaakt over de brede programmering (aanbod en bereik), de voorwaarden en kosten van het beschikbaar stellen van ruimtes en expertise, vormen van samenwerking, onderlinge afstemming van programmering én talentontwikkeling/educatie.

4. De gemeente heeft de inspanningsverplichting om voldoende financiële middelen/subsidie beschikbaar te stellen op het gebied van huisvesting, talentontwikkeling en maatschappelijke ondersteuning.
5. Het Cultuurplatform KHABBAZ ontwikkelt zich tot een zelfstandige entiteit. Hierdoor weten partijen binnen de cultuursector elkaar beter te vinden, wordt aanbod goed op elkaar afgestemd en wordt het totale aanbod beter zichtbaar, bijvoorbeeld door thematische projecten.
6. De Cultuurmakelaar speelt een ondersteunende en coördinerende rol in het culturele veld. Zij fungeert als aanspreekpunt en brengt partijen bij elkaar om zo de totale basis voor kunst en cultuur te verstevigen. Zij speelt in op kansen voor ontwikkeling en innovatie binnen de sector en in samenwerking met andere sectoren.
7. De Cultuurmakelaar draagt bij aan wederzijdse verbinding met Citymarketing, de VOA en EDBA, Adviesraad Sociaal Domein en aan kunst- en cultuurparticipatie van specifieke doelgroepen, zoals jongeren. Er wordt samengewerkt met de cultuurcoaches.
8. Wij ontwikkelen een kunst en cultuurfonds 27+ voor inwoners van 27 jaar en ouder met een inkomen dat lager ligt dan 120% van het bijstandsniveau.

6. Inzet per kunstdiscipline

Het is onmogelijk om het begrip “Kunst & Cultuur” eenduidig te definiëren en recht te doen aan haar veelvormigheid. Daarom is in deze visie gebruik gemaakt van de indeling van de Boekmanstichting en is *kunst* ingedeeld in zeven kunstdisciplines. Dit zijn Beeldende Kunst, Erfgoed, Film, Letteren, Musea, Muziek en Podiumkunsten.

6.1 Beeldende kunst

Beeldende kunst is al eeuwenlang de vorm van kunst waarbij de afbeelding, of het statische visuele beeld voorop staat. Tegenwoordig is ook audiovisuele kunst hier onderdeel van en zijn inmiddels allerlei kruisbestuivingen denkbaar. Bijvoorbeeld de versmelting van beeldende kunst met community-art¹² projecten. Als afbeelding of kunstobjecten kennen we de platte vorm, zoals een schilderij of foto, of een ruimtelijke vorm, bijvoorbeeld een beeldhouwwerk. Onder beeldende kunst vallen de volgende kunstvormen:

- tekenen, schilderkunst, grafiek, fotografie en audiovisuele kunst
- beeldhouw- en monumentale kunst
- kunst in de openbare ruimte (waaronder bijvoorbeeld landschapskunst)

Vaak wordt de waardering voor deze kunstdiscipline groter wanneer men het verhaal achter het werk kent. Dit geldt zowel voor werken in galerieën of musea maar ook voor kunst in de openbare ruimte.

Het aanbod

Beeldende kunst

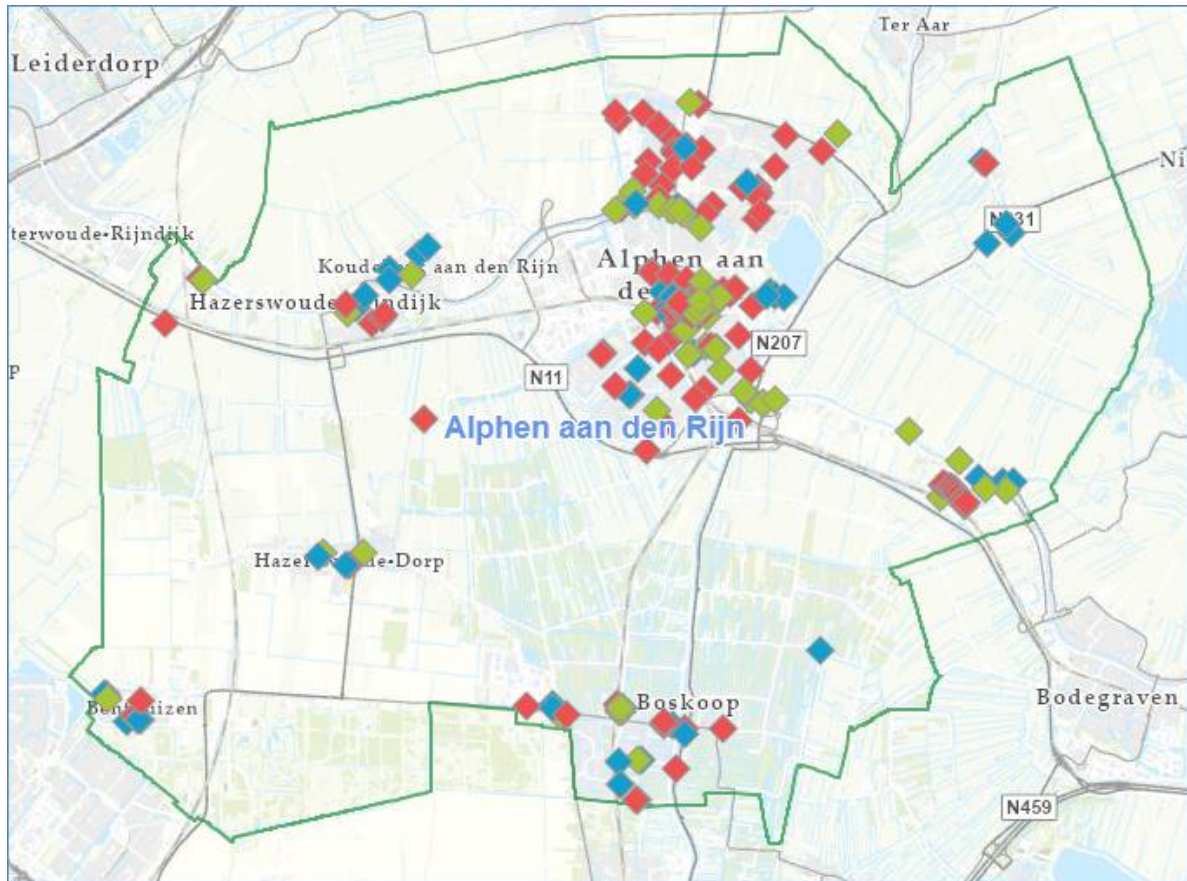
Binnen deze kunstdiscipline zijn er in onze gemeente veel makers en ook op het gebied van educatie is er veel aanbod. Er zijn individuele kunstenaars die cursussen geven, educatie op scholen, de Volksuniversiteit, Parkvilla en een groot aanbod aan één- of meerdaagse masterclasses of bijeenkomsten. Buiten (commerciële) organisaties die af en toe de publieke ruimte beschikbaar stellen voor exposities is het in Alphen aan den Rijn echter bijna niet mogelijk om die kunstwerken vervolgens tentoon te stellen. Er is wel een stichting (STA-ART) die op wisselende en tijdelijke locaties zorgdraagt voor exposities van beeldende kunst. Zij beheren ook 11 ateliers op diverse plekken. Er is een beeldentuin in Hazerswoude-Dorp en één in Zwammerdam. Ook zijn er een paar kunstagenten in onze gemeente werkzaam. Maar de meeste kunstenaars nemen zelf het initiatief tot exposeren en er is geen sprake van een goed geoutilleerd netwerk. Een mooi voorbeeld van sociale inclusie binnen deze kunstdiscipline is stichting Verfstreken. Mensen met een beperking hebben daar toegang tot het beeldend kunstenaarschap.

Kunst in de openbare ruimte

In Alphen aan den Rijn zijn ruim 200 kunstwerken en monumenten in de openbare (publieke) ruimte aanwezig: beelden, muurschilderingen of monumenten ter herdenking van een bijzondere gebeurtenis. Sommige herkenbaar figuratief, andere meer abstract waarbij de fantasie en eigen interpretatie gestimuleerd worden. Deze buitenkunst zorgt voor markering van een plek, geeft een wijk, verkeerspunt of buitengebied een verhaal en stimuleert het

¹² Samenwerking kunstenaar met inwoners

publieke gesprek. Over het algemeen wordt deze kunst in de openbare ruimte erg gewaardeerd en de buitencollectie als een openluchtmuseum ervaren. Goed gepositioneerd en met een bepaalde kwaliteit levert kunst in de openbare ruimte (KOR) een bijdrage aan de opgaven op het gebied van gemeentelijke identiteit/citymarketing of beleving van cultureel erfgoed. KOR kan ook worden ingezet bij place-making¹³ en revitalisering van gebieden.

Overzichtskartaal KOR

(rood = kunstvoorwerpen, blauw = gedenkteken/monument, groen = bijzonder object)

Wat missen we?

Op het gebied van talentontwikkeling, educatie en actieve participatie is veel aanbod, maar er zit weinig ontwikkeling in het programma of inzet op de verbreding van de doelgroep. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers neemt toe. Wij missen atelierplekken, broedplaatsen (ook pop-up mogelijkheden) en een of twee vaste galerieën. Op dit moment wordt verkend of hiervoor de studioruimte op De Werf kan worden ingezet. De kinderraad kent beeldende kunst vooral van activiteiten op school. Ook de jongeren herkennen dit nog. Voor beide doelgroepen is het een belangrijke creatieve uiting. De jongeren gaven aan dat zij een toegankelijke plek missen. Zo een waar je je thuis voelt en waar je je creatief bezig kan zijn. Een samenwerking met kunstenaars in een broedplaats wordt als een goed idee gezien.

¹³ Door Place-making krijgt een openbare ruimte of een gebouw meer betekenis. Dit heeft een positief effect op de waarde van een locatie voor inwoners of gebruikers. Een vervallen locatie komt weer tot leven.

Voor KOR is er een visie uit 2016 maar die wordt niet actief uitgevoerd. Een aantal kunstwerken staan er 'verweesd' bij, zonder uitleg van kunstenaar of aanleiding. Bij een aantal is sprake van achterstallig onderhoud, beheer en behoud zijn wel geregeld. Een vorm van aankoopbeleid en mogelijkheden tot vernieuwing worden gemist.

De toekomst van beeldende kunst

Het huidige aanbod en de aanwezige kunst in de openbare ruimte blijven zo veel mogelijk behouden. Daarnaast willen wij ruimte creëren om te vernieuwen en te ontwikkelen. Onderstaande punten gaan wij door middel van een incidentele investering versterken en door middel van de structurele activiteitensubsidies borgen.

1. De komende jaren wordt een vaste plek voor een galerie gerealiseerd met voldoende ruimte voor wisselende exposities van verschillende (amateur) kunstenaars. Dit kan binnen gemeentelijk vastgoed maar ook binnen commercieel vastgoed. Hierbij wordt niet ingezet op nieuw vastgoed maar gebruik gemaakt van leegstand.
2. Wij zetten ons in om samen met de beeldende kunstenaars te zoeken naar wegen om voldoende atelierruimte te creëren.
3. De 1% regeling uit de eerste fase (visie 2019) wordt uitgewerkt en als SROI¹⁴ mogelijkheid ingezet (1% van financiering van nieuw te ontwikkelen maatschappelijk vastgoed wordt gereserveerd voor investeringen in Kunst in de Openbare/Publieke Ruimte).
3. In de buitenruimte bestendigen en behouden we de huidige collectie zo optimaal mogelijk door overal het verhaal toe te voegen en licht achterstallig onderhoud in te halen.
4. Daarnaast zetten wij in op verankering van KOR bij de inzet van place-making en revitalisering van gebieden.

6.2 Cultureel erfgoed

Een laagdrempelige manier om cultuur te beleven is het cultureel erfgoed. Cultureel erfgoed is alles wat de geschiedenis ons gebracht heeft. Materieel en immaterieel. Cultureel erfgoed kan een gebouw zijn dat al honderden jaren op zijn plek staat en zijn omgeving markeert. Of een landschap dat gevormd is door het gebruik voor landbouw, sierteelt of het inpolderen van water. Lokale gebruiken en tradities die in de dorpskernen gewoongoed zijn geworden en verborgen verhalen diep onder de grond die aan de hand van archeologisch onderzoek zichtbaar worden. Cultureel erfgoed omvat alle tastbare en niet tastbare herinneringen aan het verleden en kan gezien worden als de trots van onze gemeente.

Overal om ons heen

Het culturele erfgoed is overal om ons heen aanwezig. Soms heel tastbaar en soms wat minder prominent. De verschillende kernen binnen de gemeente hebben allemaal hun eigen geschiedenis en oorsprong en dat is blijvend herkenbaar aanwezig. De eigen identiteit is gerelateerd aan de opzet van het dorp of de stad, de relatie met het landschap en de groei die is doorgemaakt. Belangrijke gebeurtenissen hebben het straatbeeld getekend. Veel van de culturele gebouwen in de gemeente zijn gehuisvest in historische panden. Panden met een verhaal, veelal gebouwd voor een ander doel. Het herbestemmen van deze objecten naar een openbare en culturele functie zorgt ervoor dat ze beleefbaar blijven bij een groot publiek.

¹⁴ Social Return On Investments

Bescherming

Erfgoedwaarden verdienen het om beschermd te worden zodat toekomstige generaties deze ook kunnen beleven. Zo zijn er objecten met een monumentenstatus. Panden kunnen beschermd zijn als rijks- of gemeentelijk monument. Voor deze gebouwen geldt een instandhoudingsplicht en een verbod op sloop. Hiermee houden we de monumentale waarden behouden voor de toekomst. Binnen de gemeente wordt hier een nieuwe categorie aan toegevoegd. Objecten, ensembles, structuren en landschap met een cultuurhistorische waardevolle markering zijn inzichtelijk gemaakt op de cultuurhistorische waardenkaart. Via een bestemmingsplan wordt vastgelegd in hoeverre de waardevolle elementen behouden blijven. Met deze waardering wordt de cultuurhistorie en de kennis van de geschiedenis meegenomen bij de groei van de stad.

Erfgoedvisie

Om het culturele erfgoed van de gemeente te behouden voor toekomstige generaties is maatwerk nodig.

Erfgoedbeleid is gericht op het waarderen en behouden van het aanwezige waardoor het bijdraagt aan de ontwikkeling van de gemeente en haar inwoners. Erfgoedwaarden komen voort uit nieuwe ontwikkelingen die het tijdsbeeld markeren. Goed erfgoedbeleid zorgt voor ontwikkeling met kennis van de geschiedenis zonder ontwikkeling tegen te houden. Het geeft de gemeente en de individuele kernen een gezicht en viert de lokale trots en gebruiken. Om in te zetten op goed erfgoedbeleid wordt een losstaande visie op Erfgoed ontwikkeld voor en met het erfgoedveld. De ontwikkeling van de visie op erfgoed start in 2021.

6.3 Van film naar beeldcultuur

Van oudsher wordt met 'film' de cinematografische film bedoeld, die wordt getoond in een bioscoop of cinema. In deze visie gaat het over het totale aanbod van film en de variatie in bewegend beeld die past bij onze huidige tijd: van een ultrakort Tiktok-clipje tot vlogs en series van meerdere seizoenen. Tegenwoordig is bewegend beeld overal om ons heen aanwezig, we spreken dan ook over een 'beeldcultuur'. De onderdelen van de cinematografie (script, regie, opname, muziek en montage) zijn ook van toepassing op die nieuwe vormen van bewegend beeld. Want ook bij het maken van bijvoorbeeld een vlog, wordt goed nagedacht over inhoud, beeld, montage en muziek.

Het aanbod

Passieve participatie

Film tonen op groot scherm gebeurt in bioscopen en filmhuizen, waarbij globaal gezegd de eerste zich vooral richten op de commerciële producties en filmhuizen meer arthouse films tonen. Cross-over (een tussenvorm van commerciële producties en art-house) en animaties en documentaires worden zowel in de bioscopen als in filmhuizen getoond. In Alphen aan den Rijn zijn drie aanbieders, waarbij VUE zich richt op commercieel aanbod, Castellum op commercieel en art-house en ParkVilla op art-house. Dit zijn geen strakke kaders en alle drie de aanbieders hebben ten dele overlappend aanbod.

Naast deze traditionelere vorm van bioscoopbezoek zijn film en bewegend beeld ook thuis te zien via allerlei kanalen: van YouTube en sociale media tot televisie en allerlei streamingdiensten.

Actieve participatie en educatie

Net als bij de andere kunst- en cultuurdisciplines is bij film/bewegend beeld ook sprake van educatie en actieve participatie. Onder educatie vallen cursussen als script schrijven, montage, maar ook 'filmen met je iPhone'. En natuurlijk de veelheid aan online tutorials en YouTube filmpjes waar vooral jongeren hun kennis vandaan halen. Beoefenen gebeurt veelal op smartphone en tablet: vlogs, social mediafilmpjes en animaties worden met apps en laagdrempelige software opgenomen, ge-edit en van passend geluid voorzien.

De toekomst

Film is een zeer waardevolle kunstvorm, maar het vertonen van films moet zichzelf bedruipen. Er wordt geen extra inzet van faciliteiten of middelen ingezet op deze vorm van beeldcultuur. Het aanbod op het gebied van talentontwikkeling en educatie past daarentegen goed binnen onze doelstellingen. Via de hervorming van het bestaande educatieve aanbod willen wij de behoefte van vooral de jongere inwoners juist wel blijven stimuleren.

6.4 Letteren: wetenschap, educatie en vermaak.

Letteren is de kunst van het woord en omvat proza en poëzie vastgelegd in columns, essays, verhalenbundels, gedichten, voordrachten, blogs en boeken. In deze wereld van schrijvers, dichters en hun lezers, spelen de boekwinkel en bibliotheek een belangrijke rol.

Maar ook het theater en het muziekpodium. Want Letteren en *spoken word* laten zich niet in een hokje vangen. Neem bijvoorbeeld songteksten: zijn dat geen Letteren op muziek? Toneelstukken, theatercolleges, rappers en literaire voordrachten: allemaal verhalen, in verschillende vormen verteld. Eén mooi voorbeeld was onlangs de wijze waarop Amanda Gorman de wereld toesprak tijdens de inauguratie van Joe Biden: daarmee stond *spoken word* prachtig in het spotlicht.

Op het gebied van educatie is de belangrijkste rol weggelegd voor de scholen. Niet alleen leren kinderen hier lezen en schrijven, ook zetten ze hier de belangrijke stappen op het gebied van genieten van een verhaal. Voorgelezen worden, zelf lezen, je eerste opstel of gedicht schrijven: Allemaal belangrijk als het gaat om taalontwikkeling en story telling.

Daarnaast is er educatie op het gebied van geletterdheid voor volwassenen en anderstaligen. Hierin speelt de bibliotheek een belangrijke rol. De bibliotheek heeft naast een rol in het beschikbaar maken van geschreven woord ook wettelijk vastgestelde taken.

Dit zijn:

1. Inspelen op de behoefte aan informatie en kennis
2. Bijdragen aan taalbeheersing
3. Vergroten en versterken van de leesvaardigheid
4. Toegang tot brede cultuur (inclusief andere dan talige kunst- en cultuuruitingen)
5. Versterken van de lokale verbondenheid van inwoners (i.s.m. partners)

Het aanbod bestaat uit diverse activiteiten binnen het Taalhuis (informeel leren, lezen, rekenen, herkennen) en het bieden van een activiteitenpalet in de vestigingen, wijken en kernen om zo bij te dragen aan een Leven Lang Ontwikkelen. Ook wordt toegang geboden tot laagdrempelige kennis en informatie via spreekuren, bijeenkomsten en cursussen op gebied van werk, financiën en gezondheid. Dit laatste gebeurt in samenwerking met lokale maatschappelijke partners. Ook het verbinden van lokale en regionale organisaties die taalondersteuning bieden aan inwoners en het doorverwijzen daarnaar, behoort tot dit aanbod.

Het aanbod

Actieve en passieve participatie

De inwoners en organisaties die zich bezighouden met het bevorderen van lezen en schrijven zijn nog niet allemaal in beeld. Wel kennen wij een aantal prominente organisaties zoals bijvoorbeeld AlphenTaal. Deze organisatie heeft tot doel schrijvers, dichters en singer-songwriters zoveel mogelijk te ondersteunen en te stimuleren bij hun taalkundige activiteiten. *Een mooie cross-over met muziek.*

Er bestaan ook veel andere literaire initiatieven zoals particuliere leeskringen en bijvoorbeeld het samenwerkingsverband tussen de bibliotheek en Castellum B.V. in de vorm van 'de Alphense toneel-leesclub'. Wat meer op de jongeren/jong volwassenen gericht, zijn de literaire podcasts. Deze zijn in opkomst en erg in trek. Met name bij deze groep zien wij in toenemende mate interesse in literatuur buiten de gebaande paden, bijvoorbeeld op festivals, tijdens poëzieavonden of via interactieve apps.

Vooraf voor jonge lezers lijkt steeds vaker te gelden dat de beleving van literatuur zich juist verplaatst naar dit soort interactieve plekken. Deze ontwikkeling biedt de hele sector kansen, maar leidt ook tot een sterke wens tot het op een andere manier monitoren van de behoeften van lezers en niet-lezers om ons beleid te blijven innoveren.

Educatie en talentontwikkeling

Er zijn veel verschillende organisaties die zich met taal en het leren van taal bezig houden. Voor jong en oud is er aanbod. Als vrije tijdsbesteding, maar ook als voorwaarde om in te kunnen burgeren. Tomindebuurt, Parkvilla, de Volksuniversiteit, Sagenn, de Bibliotheken en diverse individuele aanbieders. Een groot aandeel van deze voorzieningen valt binnen het Sociaal Domein en is geen onderdeel van deze visie.

Wat gaan we doen?

Algemeen

Als het gaat om het lezen in je vrije tijd is het belangrijk om dit van jongs af aan te stimuleren. Het plezier in lezen en leesbevordering is een vanzelfsprekend speerpunt. Wij ondersteunen en faciliteren dit binnen de bestaande kunst- en cultuursubsidies. Op het gebied van taalontwikkeling met muziek (songteksten, rap) nemen organisaties als KHABBAZ, AlphenTaal en de Nieuwe Muziekschool het voortouw.

Bibliotheekvoorziening

Van belang is dat wij binnen kaders van de bibliotheekwet een passende bibliotheekvoorziening behouden waar alle inwoners gebruik van kunnen maken. De basisvoorziening Bibliotheek moet daarvoor op orde zijn. Dit betekent onder andere dat de uitleenfunctie en het op orde hebben van een passende collectie geregeld zijn. Er vindt hierin wel een verschuiving plaats. De Boekmanstichting geeft in het artikel 'Letterensector bijt zich vast in de strijd tegen 'ontlezing'' aan dat er nog steeds een stijgende lijn zit in populariteit van het audioboek en een afname van het lezen van een (klassiek) boek. Uit het onderzoek van de Boekmanstichting blijkt ook dat bibliotheken nadenken over hun plek in de samenleving en deze vertalen door een steeds bredere maatschappelijke rol op zich te nemen.

De drie pijlers uit het recente convenant dat met het ministerie is afgesloten, zullen centraal staan. Dit betekent dat de bibliotheek zich richt op de opdracht om leesplezier te bevorderen en laaggeletterdheid te voorkomen, een bijdrage levert aan digitale inclusie en digitaal burgerschap en zich inzet op een 'leven lang leren'. De trend dat de uitleenfunctie van fysieke boeken steeds meer afneemt zal in de komende jaren doorzetten. Een goed ontsloten digitale bibliotheek met een uitgebreide collectie ligt veel meer voor de hand. In de komende jaren (voor 2025) zal ook gekeken worden naar de huisvestingslocaties.

Wij zetten in op:

- Plezier in lezen
- Kruisbestuivingen met andere kunstdisciplines
- Behoud van minimaal vier bibliotheekvestigingen die met het aanbod aansluiten op de omgeving en vraag van de inwoners.
- Uitbreiding van digitale service en uitleenmogelijkheden.
- Wettelijke kerntaken en de basisvoorziening blijven gewaarborgd. Hiervoor blijven de financiële middelen beschikbaar.

6.5 Musea

De kernfuncties van musea zijn beheren, conserveren, onderzoek doen en tentoonstellen. Daarmee spelen zij in op ontwikkelingen in de samenleving en zorgen voor het behouden van onze geschiedenis, kort of lang geleden. Materiële en immateriële zaken staan in dienst van educatie van jong en oud. Ze ontstaan vaak vanuit een particuliere collectie (bijvoorbeeld de erven van Van Gogh) of initiatiefnemers die werken willen tentoonstellen en hun kennis hierover overdragen ook na hun dood.

Het aanbod

In onze gemeente zijn een paar organisaties die zich vormen rond onze (landelijke) geschiedenis en oudheden. Zo zijn er actieve historische verenigingen in Boskoop, Koudekerk, Hazerswoude, Benthuisen en Alphen aan den Rijn. Het is hun missie om de belangstelling voor en de kennis van de geschiedenis van de gemeente Alphen aan den Rijn en haar bevolking te behouden en te vertellen. Zij dragen zorg voor het behouden van voorwerpen en

zetten zich in voor onze monumenten. Zij worden ondersteund door vele sponsors en particuliere 'vrienden van'.

In Boskoop is het Boomkwekerijmuseum gevestigd. Dit museum stelt zich als doel het zorgvuldig bewaren van het Cultureel Erfgoed van de Sierteeltregio Boskoop e.o. Dit behelst materieel erfgoed zoals de teelt, de gronden, de aan de boomkwekerij gerelateerde voorwerpen, de monumenten en het landschap. Het behelst ook immaterieel erfgoed zoals de denkwijze, de tradities, de daaraan verbonden gebruiken, verhalen en gewoonten. De permanente expositie toont de ontwikkeling van de boomkwekerij vanaf de middeleeuwen tot nu. Eenmaal per jaar exposeert ook de Historische Vereniging Boskoop in het museum. Dit museum heeft raakvlakken met kunst en cultuur, maar ook met toerisme en economie. Naast de subsidie van kunst en cultuur wil de gemeente hier een grotere betrokkenheid genereren bij deze beleidsterreinen om het museum te versterken.

Na de komst van het Romeins Museum heeft ook themapark Archeon de status van museum. In dit park wordt heel Nederland getrakteerd op kennis over het wonen, werken en leven van prehistorische jagers, Romeinse soldaten en/of middeleeuwse ambachtslieden. Bezoekers en leerlingen van vooral het basisonderwijs gaan aan de slag met verschillende activiteiten als boogschieten, viltten, zwaardvechten, hunebedsteen trekken, vuur of een fibula maken (Romeinse sierspeld). Archeon is een belangrijke identiteitsdrager in Alphen, waarmee we vanuit cultuur en erfgoed de verbinding blijven zoeken. Archeon valt als grote publiekstrekker beleidsmatig onder Toerisme.

De toekomst

Wij zetten binnen kunst en cultuur niet actief in op deze discipline en het ontwikkelen van nieuwe musea. Als er initiatieven vanuit de samenleving komen, denken wij mee over de (on)mogelijkheden en de kaders.

6.6 Muziek

Muziek maken is een creatief en origineel proces. Dit was al bekend bij de Grieken die aan deze kunstvorm haar naam gaven: Musikè ('de kunst van de muzen'). Ook luisteren naar muzikale klanken is goed voor de mens, vandaar de recente grote aandacht voor het effect van muziek op ons brein. Daarnaast maakt muziek vrolijk, biedt troost en verbindt mensen over heel de wereld. Er is in onze hedendaagse samenleving bijna geen plek waar je niet tegen een vorm van muziek aanloopt. Straatmuzikanten, een draaiorgel, op radio en festivals, bij uitvoeringen en concerten, tijdens je werk als de radio aanstaat maar ook gewoon plotseling in je hoofd. Veel mensen worden getriggerd door een concert of een liedje dat ze beleefd of gehoord hebben waardoor ze regelmatig even fluiten, zingen of neuriën.

Muziek is er in allerlei soorten; dj's, jazzcombo's, hiphoppers, kerkkoren, metalbands, fanfares en singer-songwriters: allen maken gebruik van dezelfde muzieknoden en geven er een eigen draai aan.

Muziek verbindt niet alleen mensen en culturen maar ook verschillende kunstdisciplines. Muziek wordt gebruikt voor films, musicals, performances en beeldende installaties, digitale kunstprojecten, reclames, websites etc. Volksartiesten, ensembles en pop-acts luisteren feesten op en dancefeesten bestaan bij de gratie van de muziek die er wordt gedraaid.

Muziek heeft ook een zeer belangrijke sociale kant; in de zorg zijn sommige patiënten enorm gebaat bij muziektherapie en in het jongerenwerk worden door middel van hiphop sociaal-maatschappelijke doelstellingen bereikt. Het in kaart brengen van deze sector in onze gemeente is dus geen makkelijke opgave, want waar ligt binnen dit hoofdstuk onze grens?

Vanwege de kracht van muziek passen wij een ruime benadering toe, die tegelijkertijd past binnen de cultuurparticipatiemethode die wij voor alle disciplines gebruiken. Dan hebben we het dus over instellingen voor muzikeducatie en talentontwikkeling, over uitvoerende muzikanten (zowel amateur als professioneel) en over presenterende instellingen en podia, dwars door alle genres heen.

Het aanbod

Educatie en talentontwikkeling

De Nieuwe Muziekschool Alphen (NMSA) is in onze gemeente de grootste aanbieder van muzikale educatie en talentontwikkeling. Zij werken samen met de basisscholen en diverse culturele instellingen als Cultuurpalet, Parkvilla en Castellum B.V. Deze organisatie is een belangrijke basisvoorziening in onze gemeente. Er is passend aanbod voor jong en oud, voor ensembles, koren, bands en individuele performers. Van klassiek tot pop/rock. Naast de NMSA zijn een aantal kleinere aanbieders actief zoals Muziekschool Rijnwoude, JC The Cube, de Alphense popschool en verschillende individuele docenten.

Deze educatieve functie willen wij behouden, maar wel mee laten ontwikkelen met de tijd. Want alleen aanbod dat aansluit bij nieuwe generaties zal bijdragen aan hun cultuurparticipatie.

Actieve en passieve participatie

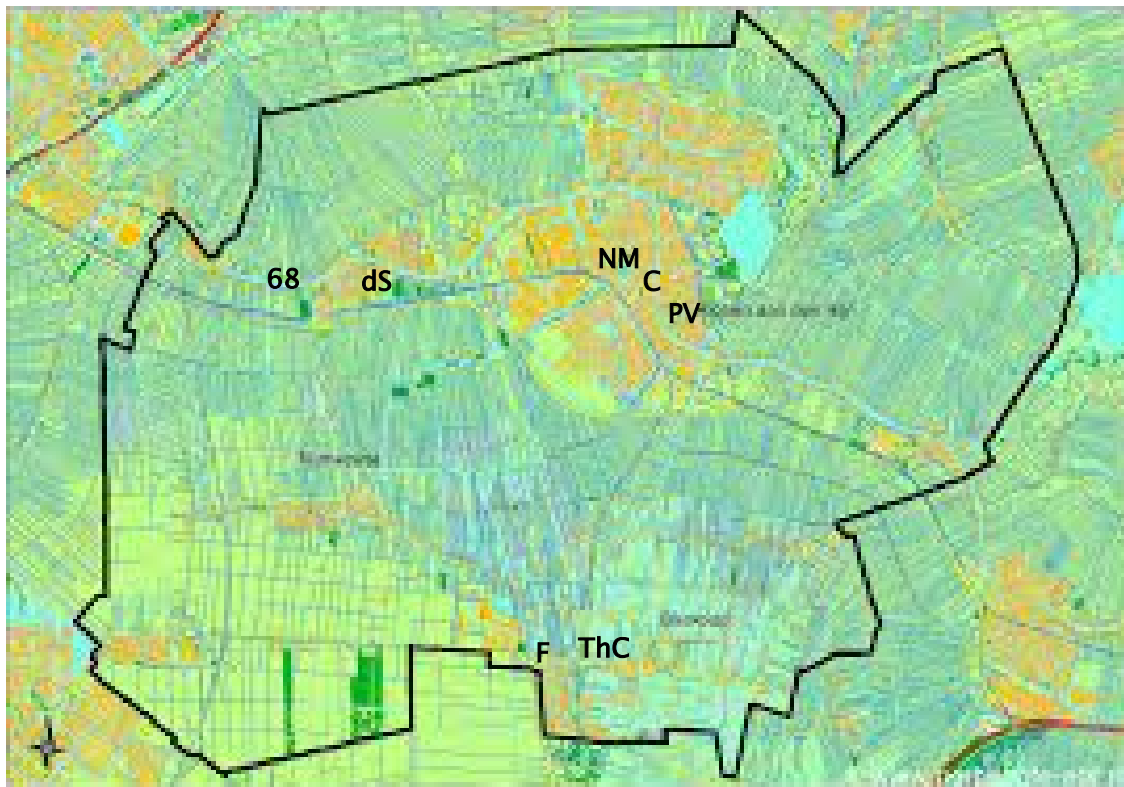
Het aandeel van beoefenaars binnen de actieve participatie is hoog. Van amateurmuzikanten tot bands die zijn doorgebroken als landelijk talent. Muzikanten en performers zijn jong en oud, met zeer uiteenlopende interesses in genres als klassiek en opera, rap en punk. Daarnaast kenmerkt de gemeente zich door de vele koren en muziekverenigingen, die lokaal ingebed zijn en waarvan enkelen internationale prijzen binnenhaalden. Voor deze vorm van participatie is gebleken dat er vaak vooral veel ruimte nodig is. Voor koren een grote zaal met goede akoestiek, voor bandjes oefenruimtes met geluidsisolatie, voor hiphoppers een studio en voor dj's geschikte apparatuur.

Onderzoek naar muziekpodia

Naast de verschillende verenigingen, buurthuizen en multifunctionelere panden zijn er 8 organisaties (inclusief de huisvesting) als muziekvoorziening te benoemen, allen binnen hun eigen mogelijkheden. Zij beheren en exploiteren de panden waarin ze zijn gehuisvest, bieden ruimte aan talentontwikkeling en dragen gezamenlijk zorg voor een brede programmering.

Dit zijn:

- ❖ Max (o.a. podium voor popmuziek en kleinschalige talentontwikkeling voor jongeren, buurthuisfuncties bijv. bewegen voor ouderen).
- ❖ The Cube (o.a. podium voor popmuziek en kleinschalige talentontwikkeling voor jongeren).
- ❖ Pleyn 68 (o.a. voor popcultuurscene, gericht op jongeren)
- ❖ De Stek in Hazerswoude (gericht op jongeren en vrijwilligers)
- ❖ Flora Boskoop (evenementenlocatie – kleine schouwburg/stadsgehoorzaal vlakke vloer zonder toneeltoren).
- ❖ Parkvilla (vlakke vloer podium voor Jeugdtheaterhuis, kleinkunst, internationale optredens via Serious Music, schoolmusicals en (semi)professionele gezelschappen).
- ❖ NMSA en Alphense Popschool (Oude Raadhuis; vlakke vloer podium, lokale bandjes, koren en individuele- en groepsactiviteiten op het gebied van muziek).
- ❖ Castellum B.V. (gericht op landelijke en internationale professionele, brede programmering voor inwoners uit de gemeente Alphen aan den Rijn en de regio. Daarnaast sociaal en maatschappelijk podium voor scholen en diverse lokale organisaties. Evenementenlocatie voor bijeenkomsten en congressen. Pand heeft professionele toneeltoren inclusief technische voorzieningen).

Locaties van de poppodia

Tijdens de eerste fase is gebleken dat er nog geen goed overzicht was van de (on)mogelijkheden van het cultureel en maatschappelijk vastgoed dat binnen deze visie een rol speelt op het gebied van (pop)muziek. Dit heeft geleid tot het besluit om een specialist op dit gebied een schouw te laten maken van de podia in relatie tot de mogelijkheid om er een poppodium te creëren. Per podium is bekeken wat er mogelijk zou kunnen zijn.

Er zijn vooraf geen doelen (talentontwikkeling, presentatie landelijk of regionaal aanbod, gewenst aantal bezoekers, referentiepodia etc.) meegegeven. Hieronder in het kort de belangrijkste bevindingen. Het volledige rapport is een van de bijlagen bij deze visie.

- In Max is het mogelijk zo'n 300 mensen naar een optreden te laten komen.
 - De huidige activiteiten sluiten goed aan bij de huidige mogelijkheden. Het pand wordt optimaal benut door de organisatie.
 - De organisatie is afhankelijk van een zeer betrokken vrijwilliger die eigenaar is van een groot gedeelte van de aanwezige faciliteiten (waaronder licht en geluid).
 - In de komende jaren zal er onder meer onderhoud gepleegd moeten worden op het gebied van de veel te bescheiden stroomvoorziening.
 - Investering op licht, geluid en mechanica (het hangen van licht, geluid en dergelijke) is wenselijk als het pand gehandhaafd blijft.
 - Uitbreiding is mogelijk door een aanbouw aan de voorkant van het pand. Dit levert betere faciliteiten voor de artiesten op en de publieksbeleving op. Het pand heeft potentie.
 - De ligging is aantrekkelijk, kort fietsen vanaf de stad, vermijdbare overlast omwonenden.
 - Vrijwilliger is eigenaar van geluidsinstallatie.
- The Cube kan 200 staanplaatsen genereren en zo'n 100 zitplaatsen.
 - Geschikt voor het doel, leuke zaal om kleinschalige optredens te realiseren.
 - Er is achterstallig onderhoud en met name stankoverlast geconstateerd. Het luchtbehandelingssysteem is achterhaald.
 - Uitbreiding aantal m² is niet mogelijk.
 - Bij handhaving van deze locatie is mogelijk een investering voor licht, geluid en mechanische ventilatie gewenst.
 - Vrijwilliger is eigenaar van geluidinstallatie.
- Pleyn 68 (o.a. voor popcultuurscene, gericht op jongeren)
 - Tijdens de schouw bleek dat de gewenste geluidisolatie, met name door de vensteropeningen, onvoldoende is om overlast voor omwonenden te voorkomen. Er is inmiddels een oplossing gevonden voor de naastliggende woonwijk in aanbouw en er worden maatregelen getroffen.
 - De huidige buurthuisfunctie is hoogst haalbare in verband met ligging en overlast. Kleinschalige muziekoptredens zijn hier mogelijk.
- De Stek in Hazerswoude (gericht op jongeren en vrijwilligers)
 - Deze locatie is niet onderzocht omdat wij door de ligging geen mogelijkheden tot het realiseren van een echt poppodium zien op deze locatie.
- Flora Boskoop (evenementenlocatie – kleine schouwburg/stadsgehoorzaal vlakke vloer zonder toneeltoren).
 - Er zijn ca. 870 sta-plaatsen te realiseren in de grote zaal.
 - Sta-concerten zoals bijvoorbeeld voor een popband als 'De Dijk' zijn daardoor goed te organiseren.
 - Er zijn beperkte installaties aanwezig. Benodigde apparatuur wordt ingehuurd.
 - De luchtbehandelingsapparatuur is verouderd.
 - De gemeente is geen eigenaar van het pand.

- Parkvilla (vlakke vloer podium voor Jeugdtheaterhuis, kleinkunst, internationale optredens via Serious Music, schoolmusicals en (semi)professionele gezelschappen).
 - Op dit moment voldoet de zaal niet om serieuze pop-optredens te realiseren. Het huidige aanbod is soms al over de grens.
 - Het is mogelijk om een sobere maar goede functionele inschuifbare tribune/podium te realiseren voor ca. 220 zitplaatsen. Dan worden er zo'n 330 sta-plaatsen gerealiseerd. De draaglast van een dergelijke voorziening moet onderzocht worden in verband met de leeftijd van het pand.
 - De mogelijke draaglast van de dakconstructie is onbekend. Deze moet ook bij het huidige gebruik onderzocht worden en waarschijnlijk aangepast voor de zware technische geluid- en lichtinstallaties.
 - Het laden en lossen moet worden opgelost.
 - Risico is de bewoner in het gebied in geval van geluidsoverlast.
- Oude Raadhuis Alphen aan den Rijn (vlakke vloer podium voor de Alphense Popschool, lokale bandjes, koren en individuele- en groepsactiviteiten op het gebied van muziek).
 - Op dit moment is deze locatie in ontwikkeling. De inzet is om het pand te behouden voor kunst en cultureel aanbod.
 - De locatie is monumentaal, staat in een woonwijk en is niet geschikt als poppodium-locatie.
- Castellum
 - De huidige muziekprogrammering sluit aan bij de huidige mogelijkheden van het pand. Er zijn zowel in de grote als in de kleine zaal popconcerten mogelijk.
 - Een optreden van een hardcore DJ is niet mogelijk als er in de andere zaal voorstellingen zijn. Een dergelijk optreden in de kleine zaal levert ook overlast bij de woningen aan die kant van het pand op.
 - Om een daadwerkelijk poppodium in de kleine zaal te realiseren is een investering nodig + een jaarlijkse structurele activiteitsubsidie. Er zijn aanpassingen nodig voor het absorberen van de extra luide elektrisch versterkte muziek en aan het lucht- en klimaatsysteem. Onderzocht moet worden of er voldoende dilatatie is tussen de kleine zaal en de aanpalende woningen. De kosten voor het later aanpassen van de dilatatie zijn moeilijk in te schatten. Buiten de aanpassingen aan de muren/plafonds e.d. moet er ook een nieuwe installatie komen.

Onderzoek naar de ontwikkeling en behoefte

Met verschillende professionals, bands, leerkrachten, beoefenaars en organisaties en individuele betrokken inwoners zijn we in gesprek geweest. Vanuit al die verschillende gezichtsvelden en ideeën hebben wij de volgende zaken gefilterd. Hierbij wel de aantekening dat het onmogelijk is om op iedere uiting, vraag of hiaat in te gaan. Wij hebben vijf speerpunten geformuleerd die door meerdere actoren zijn benoemd. Wij weten zeker dat deze kunstdiscipline zich in de komende jaren zal blijven ontwikkelen en dat wij flexibel om moeten gaan met de trends binnen deze kunstdiscipline. Ook op het gebied van passieve participatie (optredens voor publiek) lopen de wensen uiteen. De een heeft voldoende aan een huiskamer, de ander wil een geluidsdichte ruimte om er met 1000 mensen een dansfeest van te maken. Muziek is er in vele stijlen en genres en het publiek is net zo divers.

Wat gaan we doen?

1. Programmering van (pop)muziek kan beter en zichtbaarder worden als er tussen de organisaties goed wordt afgestemd/samengewerkt. Organisaties als Castellum B.V, Flora Boskoop, ParkVilla, Serious Music etc. gaan in samenwerking met KHABBAZ zorgdragen voor een diverse muziekprogrammering die is afgestemd op de vraag (start september 2021).
2. Een grote groep liefhebbers van de meer alternatievere of rockmuziek wil een eigen locatie/podium waar deze muziek een vaste plek krijgt. Voorbeelden uit het verleden zijn bijvoorbeeld Het Kasteel of Midas. Een dergelijk podium moet wel zo flexibel worden gebouwd dat er ook ingespeeld kan worden op toekomstige trends. Er is interesse vanuit externe partijen in het pand Castellum. Andere mogelijkheden zijn a) een kleinere locatie als bijvoorbeeld MAX her-ontwikkelen óf b) als nieuwe ontwikkeling betrekken bij de bouw van nieuwe sportcomplexen. Na de vaststelling van deze visie en duidelijkheid over het pand Castellum en het Oude Raadhuis Alphen aan den Rijn, start een projectgroep die een concreet voorstel gaat uitwerken waarin deze opties worden meegenomen. Een locatie-onderzoek, investeringsvoorstel en inzicht in de benodigde opstart- en meerjarige subsidie is hier onderdeel van.
3. Als het gaat om popmuziek en de uitvoering daarvan blijft er ruimte voor initiatieven vanuit de inwoners en kunst- en culturele organisaties.
4. Voor de uitvoering van (pop)muziek is het ook belangrijk dat de bestaande podia up to date worden gemaakt¹⁵ (schoon, heel, veilig en beter toegankelijk) en dat er niet alleen wordt ingezet op het ontwikkelen van één nieuw poppodium (zie punt 2). Onze inzet richt zich eerst op een in tijd en kosten gefaseerd investeringsplan voor de kleinere en grotere podia. Vervolgens wordt het plan in tijd uitgerold. Start investeringsplan september 2021. Eventuele uitvoering wordt in 2022 gestart.
5. Jonge makers/performers hebben behoefte aan flexibele oefen- of maakruimtes én mogelijkheden om op te treden in kleine, goed geoutilleerde zalen/centra. De trend is dat jongeren eerder individueel muziek maken dan in bands. Hiphoppers, singer-songwriters en dj's zijn de trend en deze hebben ruimtes nodig om muziek digitaal beschikbaar te maken. Ook voor educatie en talentontwikkeling zou op dit gebied meer ruimte moeten komen. Samen met het cultuurplatform gaan wij eerst een inventarisatie maken van de beschikbare ruimtes en deze bijvoorbeeld via een reserveringssysteem boekbaar maken. Daarna volgt inzicht over gebruik en wat er mist. De investering nemen wij mee in de ontwikkeling van punt 4.

6.7 Podiumkunsten (Theater)

Onder podiumkunsten verstaan we alle optredens die in een setting met publiek plaatsvinden, dus zowel alle theatergenres als muziekoptredens. Muziek heeft in deze visie een eigen paragraaf, omdat muziek ook vele vormen zonder podium kent. Deze paragraaf gaat dus vooral over theater.

In theaters worden echte en fictieve verhalen verteld. Het zijn bij uitstek plekken voor ontmoeting, verkenning, verrassing, ontspanning en plezier. Waar kinderen met open mond

¹⁵ Zie hoofdstuk over Vastgoed

hun plekje vinden in een magische wereld, baldadige jongeren samen muisstil worden als het echt ergens over gaat en ouderen geraakt worden door schoonheid of heerlijk samen lachen. Voor een theater als publieke voorziening is het van belang om een breed en vooral divers aanbod te realiseren om zoveel mogelijk inwoners te bereiken en te beroeren.

Een brede programmering met theater in al zijn verscheidenheid, zorgt dat iedereen er iets van zijn keuze kan vinden. Toneel, musical, cabaret, theatercolleges, zang, dans en muziek van uiteenlopend soort en in allerlei stijlen, voor alles is een plek op het programma. Daarnaast dragen theaters bij aan talentontwikkeling voor jong en oud. Er wordt verbinding gemaakt met –en tussen– amateurverenigingen, scholen, kunstencentra en met uitvoeringsorganisaties binnen het Sociaal Domein (Preventie). Het zijn namelijk ook unieke plekken waar laagdrempelige toegang geboden kan worden tot faciliteiten en kennis/ondersteuning die geen enkele andere voorziening heeft. Een uitvoering geven op het podium van een theater kan een finale betekenen van een leer- of ontwikkelproces waar familie of vrienden als publiek aan deel kunnen nemen.

In onze gemeente zijn een aantal amateurgezelschappen en professionele makers actief. Bijvoorbeeld een gewaardeerd gezelschap als Productiehuis Alphen dat met zowel professionele – als amateurkunstenaars werkt. En niet te vergeten de toneelverenigingen zoals de Koninklijke Toneelvereniging Onder Ons en de Zwammerdamse Amateur Toneelvereniging. Op het gebied van educatie zijn er verschillende dansscholen, musical en theaterlessen op school en in Parkvilla (o.a. door Jeugdtheaterhuis), en op het gebied van muziek zoals al eerder beschreven de Nieuwe Muziekschool en de Alphense popschool.

De toekomst

Theaters zijn onlosmakelijk verbonden met onze samenleving. Dat belang blijkt ook uit de gevoerde gesprekken met makers, inwoners (participatieproces 2019), adviseurs en de gemeenteraad. Wij zien wel een verschuiving plaatsvinden. Het bezoeken van een theater op een binnen-locatie is voor jongeren minder vanzelfsprekend dan voor ouderen. Jongeren bezoeken vaker de veel grotere muziekevents of festivals. Hierdoor nemen de klassieke vormen van muziek- en theaterbeleving iets af, iets waar oog voor moet zijn in de programmering: het is van belang doorlopend te monitoren wat wel en wat niet aansluit bij de behoefte in Alphen aan den Rijn en goed oog te houden voor nieuwe trends. Het programmeren van bijvoorbeeld bekende vloggers in Castellum is een goed voorbeeld van meegaan met deze tijd.

Wat gaan wij doen?

Door een afgestemd subsidiebeleid specifiek voor kunst en cultuur zorgen we dat podia zo min mogelijk met elkaar hoeven te concurreren. Wij streven naar een eigen identiteit en kernaanbod van alle podia waardoor onze visie op podia- en theaterkunsten een kans krijgt, namelijk; *een breed en vooral divers aanbod realiseren om zoveel mogelijk inwoners te bereiken, te beroeren en talent te laten ontwikkelen.*

Daarnaast zetten we in op verbetering van de zichtbaarheid van het totale aanbod en professionalisering van de organisaties. Hierdoor worden de podia in onze gemeente meer dan de som der delen. Deze samenwerking geven we bijvoorbeeld vorm door uitwisseling van

kennis en expertise en gezamenlijke thematische projecten in samenwerking met het cultuurplatform KHABBAZ.

Dat betekent:

- Een goede afstemming van de programmering van alle podia voor theater en muziek in onze gemeente, in de vorm van overleg over aanbod en spreiding van evenementen over het jaar en de gemeentelijke kernen.
- Uitwisseling van kennis en expertise en het opzetten van gezamenlijke thematische projecten.
- Een grotere zichtbaarheid en professionalisering.
- De mogelijkheid om iedere basisschoolleerling minstens éénmaal een podium te laten bezoeken (passieve participatie).
- Voldoende passende informatie voor jongeren over buitenschools theater- en podiumonderwijs.
- De ontwikkeling van een gezamenlijk, meerjarig en gefaseerd programma (passieve participatie) voor specifieke doelgroepen, zoals kansarme of zieke kinderen/jongeren (t/m 18), eenzame ouderen en mensen met lage inkomens.

6.8 Financiële paragraaf

In deze paragraaf zijn de incidentele middelen vanaf 2021 en de structurele budgetten vanaf 2022 tot en met 2025 zichtbaar gemaakt. Hiervoor is gekozen omdat het jaar 2021 voor de structurele budgetten niet representatief is. De coronapandemie en de vele bijdragen uit het gemeentelijk Steunfonds 'vervuilen' het financiële beeld. Daarnaast is 2021 het jaar waarin BOOST wordt afgesloten en een overgang gemaakt wordt naar onder andere de nieuwe subsidie-uitvraag Preventie en de subsidies binnen kunst en cultuur. De enige uitzondering hierop is het structurele budget dat binnen het coalitieakkoord is toegekend. De inzet hiervan is al gestart.

Naast deze budgetten, die direct zijn toe te rekenen aan kunst en cultuur wordt kunst en cultuur ook indirect gesubsidieerd. Bijvoorbeeld via het evenementenbeleid. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de bijdragen voor vier- en vijf mei activiteiten en Parkkunst. Maar ook Koningsdag, Sinterklaas en Carnaval zijn culturele events te noemen.

Structurele middelen

Binnen de gemeentelijke begroting is ca. € 7.977.314 bestemd als middelen voor kunst & cultuur, cultureel erfgoed en monumenten. Onder dit budget vallen ook de niet direct te beïnvloeden structurele lasten. Dit zijn bijvoorbeeld doorbelaste huisvestingslasten, gemeentelijke personeels- en salarislasten maar ook afschrijvingen en toegerekende rentes. Daarnaast is een gedeelte van dit budget toegerekend aan erfgoed en monumenten. Binnen het totale budget is een uitsplitsing te maken in drie categorieën:

		2022	2023	2024	2025
1	Niet binnen deze visie en/of structureel	€ 1.587.871	€ 1.590.018	€ 1.591.956	€ 1.591.956
2	Huisvestingslasten (ten laste van cultuur)	€ 2.583.992	€ 2.560.074	€ 2.536.161	€ 2.533.343

3	Subsidies, innovatie en ontwikkeling	€ 3.772.451	€ 3.707.451	€ 3.707.451	€ 3.707.451
	<i>a. Structurele subsidies (€ 3.457.314)</i>				
	<i>b. Popmuziek (€ 35.000)</i>				
	<i>c. Coalitie akkoord (€ 279.928)</i>				
		€ 7.944.314	€ 7.857.543	€ 7.835.568	€ 7.832.750

Toelichting:

Categorie 3 is voor kunst en cultuur van groot belang. Dit bedrag bestaat voor een groot deel uit de subsidies van de basisvoorzieningen, de kleine kunst- en cultuursubsidies maar ook een deel voor innovatie en ontwikkeling (budget coalitieakkoord). Als het gaat om de toekomst dan is dit de knop om aan te draaien, samen met het innovatie- en ontwikkelingsbudget wat hieronder nog wordt toegelicht (II).

a. Structurele subsidies (€ 3.457.314)

Dit structurele subsidiebedrag wordt minimaal gehandhaafd. In dit bedrag is ca. € 274.000 meegeteld die in de gemeentelijke begroting valt onder de post 'kleine subsidies'¹⁶. Dit hebben wij gedaan omdat dit deel specifiek wordt besteed aan muziek-, kunst- en culturele activiteiten. Ook Cultuureducatie is hier onderdeel van.

Een nadrukkelijk risico is de huidige subsidie voor bibliotheek Rijn en Venen. Zij hebben te maken met de overgang van BOOST naar Preventie en kunst en cultuur. Daarnaast is er sprake van nieuwe huurcontracten en extra taken op het gebied van beheer en exploitatie. Omdat dit een separaat proces is, kan er op dit moment binnen deze visie nog geen uitspraak over worden gedaan. Wel is het noodzakelijk dat er voldoende structurele middelen beschikbaar blijven om de basisvoorziening en de uitvoering van de wettelijke taken op orde te houden.

Samen met deze visie wordt in juli 2021 ook een nieuw subsidiekader vastgesteld, aanvullend op de ASV 2020 en specifiek voor kunst en cultuur. Organisaties krijgen de tijd de subsidieaanvragen hierop aan te passen. Wij verwachten de aanvragen 2023 hierop te kunnen toetsen.

b. Popmuziek (€ 35.000)

Dit is een structureel budget beschikbaar voor de uitvoering van popmuziek. Dit budget wordt onderdeel van de uitwerking naar het up tot date maken van de kleinere, gemeentelijke (pop)muziek podia.

c. Coalitieakkoord € 279.928

Dit budget wordt in 2021 ingezet op de volgende ontwikkelingen.

1. (Pop)muziek
 - a. Afgestemde en zichtbare programmering

¹⁶ In totaal is dit een post van ca. 1 miljoen euro.

- b. Locatieonderzoek voor alternatieve en rockmuziek met een eigen gezicht. Dit na duidelijkheid over de uitkomst van de marktverkenning met betrekking tot het pand Castellum.
 - c. Uitvoeringsplan voor de kleinere podia.
2. Afstemming programmering en ontwikkeling van jaarlijks terugkerende events.
 3. Eenmalige bijdrage educatie erfgoed vooruitlopend op de visie op cultureel erfgoed.
 4. Incidentele activiteiten vanuit de samenleving.
 5. Onderzoek naar de mogelijkheden van het ontwikkelen van een broedplaats (inclusief een structureel deel voor behoud van de broedplaats).
 6. Onderzoek naar vaste en pop-up galerieën.

Incidentele middelen

Er is een incidenteel projectbudget van ca. € 114.000 (2021–2022) beschikbaar. Dit incidentele budget geeft cultuurplatform KHABBAZ de mogelijkheid om enerzijds uitvoering te geven aan de uitwerking van de cultuurvisie en anderzijds om een aantal grotere events binnen coronatijd te organiseren. Daarnaast zal KHABBAZ zich ontwikkelen naar een juridische entiteit als een vereniging of stichting. Dit moet op 1 januari 2022 gerealiseerd zijn. Dit is vooral belangrijk omdat KHABBAZ daardoor in staat is om aan eigen fondsenwerving te gaan doen en om een kwaliteits- en professionaliseringsslag te gaan maken. De Stichting kan ook het juridische dak vormen voor fondswerving voor initiatieven van KHABBAZ leden. De Cultuurmakelaar is hier trekker van. (De gemeente zal hier direct bij betrokken zijn en vooral zorgdragen voor de juridische ondersteuning.)